

شماره چاپ ۲۷۶

سابقه چاپ ۲۷۵

شماره ثبت ۲۳۵

دوره دوازدهم - سال اول

تاریخ چاپ ۱۴۰۳/۸/۷

گزارش کمیسیون تلفیق لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور

شماره: ۳۱۳۶/۵۷۶۳

تاریخ: ۱۴۰۳/۸/۷

هیأت رئیسه محترم مجلس شورای اسلامی

سلام علیکم؛

لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور که جهت رسیدگی به این کمیسیون به عنوان اصلی ارجاع گردیده بود، طی شش جلسه رسمی با حضور وزرای ذی ربط و مسئولین دستگاههای اجرائی با محوریت سازمان برنامه و بودجه کشور، کارشناسان مرکز پژوهش‌ها، دیوان محاسبات، نمایندگان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و اتاق تعاون مورد بررسی قرار گرفت و نهایتاً کلیات آن در جلسه روز دوشنبه مورخ ۱۴۰۳/۸/۷ کمیسیون با اکثریت آراء به تصویب رسید.

اینک گزارش آن در اجرای بند «الف» ماده (۱۸۲) قانون آیین‌نامه داخلی تقدیم مجلس شورای اسلامی می‌گردد.

رئیس کمیسیون تلفیق لایحه
بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور

غلامرضا تاج‌گردون

گزارش کمیسیون تلفیق در خصوص کلیات لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور

لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ اولین بودجه پس از ابلاغ رسمی قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت است که برای عملیاتی شدن احکام این قانون در سال دوم اجرای آن، تقدیم مجلس شورای اسلامی شده است. این گزارش حاصل مباحث مطرح شده در شش جلسه رسمی کمیسیون تلفیق است که در سه بخش به شرح ذیل تقدیم نمایندگان محترم می‌شود:

الف- ارقام کلان منابع و مصارف و ویژگی‌های لایحه

بودجه کل کشور برابر با ۱۱.۸۹۶ هزار میلیارد تومان برآورد شده که ۶.۴۰۷ هزار میلیارد تومان آن مربوط به بودجه عمومی دولت و ۵.۴۸۹ هزار میلیارد تومان آن مربوط به بودجه شرکت‌های دولتی است. بودجه تفصیلی شرکت‌های دولتی به همراه عملکرد شش ماهه سال جاری، بودجه تفصیلی سال بعد و صورت‌های مالی حسابرسی شده، طبق قانون آیین‌نامه داخلی مجلس در پانزدهم آبان‌ماه جهت بررسی به مجلس ارائه می‌شود. مبلغ ۴۲۰ هزار میلیارد تومان از بودجه عمومی دولت مربوط به درآمد و مصارف اختصاصی است که بدون لحاظ آن منابع و مصارف عمومی دولت ۵۹۸۷ هزار میلیارد تومان برآورد شده است.

۱- ترکیب منابع؛

۱-۱- درآمدها؛

مهم‌ترین بخش درآمدهای بودجه مربوط به درآمدهای مالیات و گمرک است که با رقم ۱۹۶۴ هزار میلیارد تومانی سهم ۳۳ درصد از کل منابع عمومی را به خود اختصاص داده است. رشد درآمدهای مالیاتی نسبت به مصوب سال ۱۴۰۳ معادل ۳۹ درصد است. لازم به ذکر است میزان رشد درآمدهای مالیاتی در سال ۱۴۰۳ نسبت به عملکرد ۱۴۰۲ برابر با ۵۲ درصد و در سال ۱۴۰۲ برابر با ۷۱ درصد بوده است. از این منظر رشد درآمدهای مالیاتی در سال ۱۴۰۴ کمتر از سنوات قبل است.

۱-۲- واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای؛

منابع پیش‌بینی شده از محل فروش نفت و گاز و فروش داخلی فرآورده‌های نفتی و گازی در لایحه معادل ۲۱۰۷ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته شده است. بخش عمده این ارقام مربوط به انعکاس ۵۶۱ هزار میلیارد تومان منابع مربوط به تقویت بنیه دفاعی و ۱۲۶ هزار میلیارد تومان اعتبار طرح‌های خاص و حدود ۹۱۱ هزار میلیارد تومان فروش داخلی و صادراتی فرآورده نفتی و گازی و انعکاس موارد مربوط به تهاتر فرآورده‌های همنام و غیرهمنام برای تأمین مصرف داخلی است در صورت عدم لحاظ این ارقام میزان منابع نفتی در نظر گرفته شده در لایحه معادل با ۵۰۹ هزار میلیارد تومان برآورد شده است که در مقایسه با رقم مصوب سال قبل کاهش یافته است.

نکته مهم در محاسبه منابع این بخش در نظر گرفتن اصلاحات تدریجی در نرخ ارز ترجیحی حداکثر به میزان نرخ تورم در جهت پیشگیری از اصلاح دفعی قیمت‌ها و ایجاد شوک بوده است. سهم دولت بدون در نظر گرفتن اقلامی که در لایحه برای نخستین بار در سقف قرار گرفته‌اند رشد قابل توجهی نداشته است. سهم دولت از محل صادرات نفت (۱۱ میلیارد یورو) به تأمین ارز کالاهای اساسی به نرخ ترجیحی اختصاص یافته است.

۱-۳- واگذاری دارایی‌های مالی؛

این بخش شامل انتشار اوراق و استفاده از صندوق توسعه ملی است که معادل ۱۳۸۰ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده است. ۵۴۱ هزار میلیارد تومان از آن مربوط به مجوز دریافت شده توسط دولت از مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) برای کاهش سهم صندوق توسعه ملی از ۴۸ به ۲۰ درصد است. در خصوص اوراق مالی اسلامی میزان انتشار اوراق (بدون در نظر گرفتن اوراقی که برای بدهی‌های قبلی در اختیار بانک‌ها قرار گرفته)، نسبت به مصوب سال قبل حدود ۹۶ درصد رشد داشته و به رقم ۵۰۰ هزار میلیارد تومان رسیده است و برآورد می‌شود بالغ بر ۲۷۰ هزار میلیارد تومان از این اوراق جایگزین اوراق سررسیدشده در سال ۱۴۰۴ شود.

در این بخش بیشترین افزایش مربوط به واگذاری شرکت‌های دولتی و واگذاری سایر دارایی‌های مالی با ۱۱۷ درصد رشد است که رقم در نظر گرفته شده برای آن، معادل ۱۳۹ هزار میلیارد تومان است.

ذکر این نکته ضروری است که برای نخستین بار منابع موضوع قانون هدفمندسازی یارانه‌ها اعم از فروش داخلی و صادرات فرآورده‌های نفتی و فروش داخلی گاز طبیعی و همچنین فروش نفت سهم نیروهای مسلح و طرح‌های خاص که تا پیش از این خارج از سقف بودجه بود، به سقف منابع عمومی اضافه شده است.

بر این اساس، وابستگی بودجه به صورت مستقیم یا غیرمستقیم به فروش داخلی و صادرات نفت و فرآورده‌های نفتی و گازی به ۴۵ درصد بالغ شده است. این عدد با در نظر گرفتن کلیه منابع هدفمندی، اعم از فروش داخلی و صادرات فرآورده‌های نفتی و همچنین استقراض از صندوق توسعه ملی به عنوان بخشی از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات است.

۲- ترکیب مصارف

مجموع مصارف عمومی بودجه سال ۱۴۰۴ برابر با ۵.۹۸۷ هزار میلیارد تومان بوده است. ۶۳۶ هزار میلیارد تومان از این مصارف ناشی از یکپارچه‌سازی بودجه و افزوده شدن مواردی مانند تقویت بنیه دفاعی به سرجمع سرمایه‌گذاری‌های دولت است.

۲-۱- اعتبارات هزینه‌ای

اعتبارات هزینه‌ای در لایحه بودجه مبلغ ۴۰۸۱ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده است که معادل ۶۸ درصد مصارف عمومی است. هزینه‌های عمومی در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ برابر با ۱۸۷۹ هزار میلیارد تومان است که این عدد سهم ۷۳ درصدی از مصارف عمومی قانون را به خود اختصاص داده بود. بخش قابل توجهی از افزایش هزینه‌های عمومی لایحه بودجه ۱۴۰۴ مربوط به:

- ✓ شفاف‌سازی و انعکاس مصارف هدفمندی یارانه‌ها،
- ✓ تهاثرهای مربوط به فرآورده‌های نفتی برای استفاده در داخل،
- ✓ اجرای مرحله دوم متناسب‌سازی مستمری بازنشستگان،
- ✓ افزایش پاداش پایان خدمت،
- ✓ اجتناب از درج عدد یک به جای اعتبارات مصوب در بودجه است.

در هزینه‌های لایحه بودجه بر اساس فروض اعلام شده:

- ✓ معادل ۱۰۴ هزار میلیارد تومان بابت متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان،
- ✓ ۸۵ هزار میلیارد تومان بابت پاداش پایان خدمت،
- ✓ ۴۰۵ هزار میلیارد تومان جهت یارانه نقدی و مستمری خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور،
- ✓ ۲۵۰ هزار میلیارد تومان جهت یارانه نان،
- ✓ ۲۰۰ هزار میلیارد تومان بابت سود اوراق مالی اسلامی،

در نظر گرفته شده است.

همچنین دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ میزان رشد ضریب حقوق برای همه کارکنان را ۲۰ درصد در نظر گرفته است که با توجه به افزایش‌های ناشی از اجرای قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت و همچنین افزایش ناشی از دوبرابر کردن سطح پایه معافیت مالیات حقوق می‌توان گفت میزان رشد خالص دریافتی کارکنان دولت را به رقم پیش‌بینی شده برای تورم سال ۱۴۰۴ نزدیک می‌کند.

ذکر این نکته ضروری است که مهمترین شاخص بودجه که بیانگر میزان استفاده از منابع پایدار برای مصارف بودجه است تراز عملیاتی است. کسری این تراز به معنی این است که هزینه‌های جاری از محل‌های دیگری مانند فروش دارایی یا استقراض تأمین می‌شود.

یکپارچه‌سازی بودجه موجب شده است که کسری تراز عملیاتی به صورت واقعی منعکس شده و تصویر دقیقی از بودجه را به نمایش گذارد. کسری تراز عملیاتی لایحه بودجه ۱۴۰۴ برابر با ۱۸۰۵ هزار میلیارد تومان معادل ۳۰ درصد مصارف عمومی است. ۱۱۳۶ هزار میلیارد تومان از این کسری از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای که شامل فروش داخلی و صادراتی فراورده‌های نفتی و گازی است جبران شده و ۶۷۰ هزار میلیارد تومان از این کسری نیز از محل واگذاری دارایی‌های مالی تأمین شده است.

۲-۲- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه؛

سهم تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از مصارف بودجه، برابر با ۱۱۹۶ هزار میلیارد تومان برآورد شده است. این رقم در بودجه سال ۱۴۰۳ برابر با ۴۰۰ هزار میلیارد تومان بود که با عدم لحاظ مبلغ ۶۳۶ هزار میلیارد تومان ناشی از یکپارچه‌سازی، اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مبلغ ۵۶۰ هزار میلیارد تومان برآورد شده است که بیانگر رشد ۴۰ درصدی اعتبارات عمرانی است.

۲-۳- اعتبارات تملک دارایی‌های مالی

اعتبار در نظر گرفته شده برای بازپرداخت بدهی‌ها در لایحه بودجه ۱۴۰۴، ۷۱۰ هزار میلیارد تومان است که ۴۰۰ هزار میلیارد تومان آن بازپرداخت بدهی‌های غیرسیال دولت در سالهای قبل است که از حالت فرابودجه‌ای خارج و در درون بودجه جای گرفته است.

ب- نقاط مثبت و نارسایی‌های لایحه دولت

مهم‌ترین نقاط قوت لایحه بودجه تقدیمی را می‌توان به صورت زیر عنوان کرد:

۱- واقعی شدن منابع و یکپارچگی بودجه

لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ یک گام مهم در راستای شفافیت منابع و مصارف عمومی نسبت به لوایح بودجه سنوات گذشته محسوب می‌شود؛ از این جهت که برای نخستین بار، تمام منابع و مصارف فرابودجه‌ای دولت از قبیل هدفمندسازی یارانه‌ها، تحویل نفت نیروهای مسلح و پرداخت بدهی به تأمین اجتماعی در سقف منابع و مصارف بودجه لحاظ شده و از درج عدد یک در ردیف‌های منابع و مصارف پرهیز شده است. در نتیجه این اقدام:

- ✓ تصویر دقیق از حجم گردش مالی دولت در سال مالی نشان داده می‌شود.
- ✓ انضباط مالی افزایش یافته و موجب نظارت مؤثر مجلس می‌شود.
- ✓ واقعی‌سازی منابع بودجه که یکی از تکالیف سیاست‌های کلی قانون برنامه هفتم پیشرفت در بخش اصلاح ساختار بودجه بوده، عملی شده است.

لازم به ذکر است تغییر مبنای محاسبات ارقام بودجه در کنار فواید بسیار آن، یک چالش مهم ایجاد می‌کند و آن هم مقایسه‌ناپذیری ارقام لایحه بودجه ۱۴۰۴ و ارقام قوانین بودجه سال‌های قبل است که امید است در ادامه کار بررسی کمیسیون تلفیق این چالش با تبیین بیشتر ارقام بودجه توسط سازمان برنامه و بودجه و گزارش‌های کارشناسی رفع شود.

۲- توجه به تأدیه بدهی‌های دولت و کاهش ناترازی شبکه بانکی از محل سیال‌سازی بدهی به بانک‌ها

یکی از محورهای مهم سیاست‌های کلی برنامه هفتم، احصا و شفاف‌سازی بدهی‌ها و تعهدات عمومی دولت و مدیریت و تأدیه بدهی‌ها است. این امر از آن جهت اهمیت دارد که در سال‌های اخیر ناترازی نظام بانکی و کنترل ترانزنامه مشکلات مهمی را برای بخش خصوصی و نظام تأمین مالی کشور ایجاد کرده است. لایحه بودجه ۱۴۰۴ در راستای سیاست‌های کلی و ماده (۱۰) قانون برنامه هفتم به مسئله شفافیت و تأدیه بدهی‌های دولت به نظام بانکی توجه ویژه نموده است. به طور خاص دولت در لایحه ۲۰۰ همت برای بازپرداخت بدهی خود به طلبکاران در قالب واگذاری اموال و همچنین ۲۰۰ همت برای سیال‌سازی بدهی خود به بانک‌ها تدارک دیده است که امری مثبت ارزیابی می‌شود و آثار اقتصادی مثبتی به همراه خواهد داشت.

۳- حرکت به سمت اجرای قانون برنامه هفتم پیشرفت

لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در حد مقدورات منابع مالی بودجه و در حوزه‌هایی که بر ارقام کلان لایحه بودجه اثرگذار است تا حد قابل توجهی به اجرای قانون برنامه هفتم پیشرفت توجه کرده است.

از جمله این موارد می توان به بند «ب» ماده (۱۰) قانون برنامه در رابطه با تأدیه بدهی های دولت، بند «ب» ماده (۱۴) در رابطه با حساب سرمایه گذاری نفت و گاز، بند «ر» ماده ۲۸ در رابطه با متناسب سازی حقوق بازنشستگان، بند «الف» ماده ۱۰۲ در رابطه با اختصاص حداقل ۵ درصد منابع بودجه عمومی و درآمد اختصاصی به تقویت بنیه دفاعی و... اشاره کرد.

۴- حمایت های مالیاتی از افراد و بنگاه های تولیدی؛

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ آستانه معافیت مالیاتی حقوق بگیران از ۱۲ میلیون تومان به ۲۴ میلیون تومان در ماه افزایش یافته است. در رابطه با مشاغل نیز آستانه معافیت سالانه از ۱۰۰ میلیون به ۲۰۰ میلیون تومان افزایش یافته است. علاوه بر این نرخ مالیات بنگاه های تولیدی پذیرفته شده در بورس و فرابورس از ۲۵ درصد به ۲۰ درصد کاهش یافته است.

۵- توجه به اصلاح سیاست های ارزی؛

مسأله ارز به واسطه ضرورت منابع ارزی و تراز منفی بالای تجاری از یک سو و نیازهای ارزی کشور و وابستگی ۴۵ درصدی منابع دولت به صادرات و فروش درآمدهای نفتی از سوی دیگر از جمله مهم ترین نکات سیاستی دولت در لایحه پیش رو است.

تعیین نرخ مرکز مبادلات ارز و طلا به عنوان نرخ تسعیر ارز حاصل از صادرات نفت، گاز و فرآورده های نفتی از نکات مورد توجه لایحه دولت است.

تصمیم دولت بر افزایش نرخ ارز ترجیحی به میزان تورم سال ۱۴۰۳ از دیگر مشخصه های لایحه دولت در خصوص ارز می باشد.

کمیسیون تلفیق ضمن تأیید لزوم اصلاح سیاست های ارزی، اتخاذ یک تصمیم جامع، هماهنگ، شفاف، تدریجی و به دور از شوک در خصوص ارز را ضروری می داند.

۶- مدیریت بدهی های دولت توسط اوراق ضمان

در راستای اجرای قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت، در لایحه بودجه ۱۴۰۴ برای نخستین بار موضوع اوراق ضمان دولتی مطرح شده است و بر این اساس دولت متعهد خواهد شد که در صورت ایجاد تعهد مالی توسط دستگاه های دولتی یا ایجاد تعهد مالی به پشتوانه دولت، اوراق ضمان در اختیار طلبکار قرار دهد تا در صورت عدم ایفای تعهدات مالی دستگاه تعهد شده، این اوراق به عنوان جایگزین تعهد تلقی شده و در سررسید به اوراق مالی اسلامی قابل معامله تبدیل شود.

این سازوکار می تواند از ایجاد تعهدات بدون پشتوانه بکاهد و از رشد انبازه بدهی های دولت به نهادهای مختلف جلوگیری نماید. این اوراق همچنین قابلیت تقویت سرمایه گذاری از طریق مشارکت عمومی - خصوصی و

استفاده برای بند «الف» ماده (۱۰) قانون برنامه هفتم پیشرفت (وثیقه اعطای اعتبار جدید توسط بانک مرکزی به مؤسسات اعتباری) را نیز دارد.

۷- افزایش نسبت اعتبارات عمرانی به مصارف عمومی

براساس بندهای موضوع ماده (۱۲) قانون برنامه هفتم پیشرفت و افزایش سهم اعتبارات عمرانی به گونه‌ای که در سال پایان برنامه به ۲۵ درصد برسد با انجام یکپارچگی بودجه این نسبت افزایش یافته است. علاوه بر آن رقم تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به ۵۶۰ هزار میلیارد تومان افزایش یافته که بالاترین رشد در سنوات اخیر را نشان می‌دهد.

نارسایی‌ها و کاستی‌های نیازمند اصلاح در کمیسیون تلفیق و مجلس شورای اسلامی

۱- درج احکام غیربودجه‌ای و اصلاح قوانین دائمی:

بر اساس جزء ۴ بند «الف» ماده ۱۸۲ قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی و بند «الف» ماده ۱۳ قانون برنامه هفتم پیشرفت فقط احکامی که اثر مستقیم بر منابع یا مصارف بودجه داشته باشد می‌تواند در قانون بودجه درج گردد و لایحه بودجه و مصوبه مجلس در بودجه سالانه کل کشور نباید احکام غیربودجه‌ای باشد و نیز نباید قوانین دائمی یا برنامه‌های پنجساله در خلال آن اصلاح شود. این درحالیست که در لایحه برخی موضوعات که جنبه تغییر قوانین دائمی دارند، ارائه شده است. تغییر ساختار برخی صندوق‌های بازنشستگی و نیز تغییر برخی احکام در خصوص مشمولین صندوق‌های بازنشستگی از جمله این موارد است.

۲- کاهش سهم صندوق توسعه ملی از منابع نفتی:

در لایحه بودجه سهم صندوق به ۲۰ درصد کاهش یافته است که این موضوع علاوه بر کاهش سهم نسل‌های آتی از ثروت‌های ملی و عدم رعایت عدالت بین نسلی، اجرای قانون بودجه را از حیث تاب‌آوری در شرایط کاهش درآمدهای نفتی با چالش مواجه می‌سازد و به عدم انجام برخی از وظایف مصرح دولت در قانون بودجه منجر شود. همچنین بر اساس بند «ح» ماده ۱۶ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور منابع صندوق توسعه ملی علاوه بر منابع حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و گاز، شامل صادرات فرآورده‌های نفتی نیز می‌شود. این درحالیست که در لایحه این سهم نادیده گرفته شده، بنابراین این اقدام برخلاف احکام بالادستی و قوانین دائمی است.

۳- عدم رعایت نسبت تحقق اهداف برنامه هفتم پیشرفت در حوزه مالیاتی

برای ایجاد درآمدهای پایدار و اصلاحات نظام مالیاتی مطابق با برنامه هفتم پیشرفت، هدف‌گذاری نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی در پایان برنامه ۱۰ درصد در نظر گرفته شده است که میزان تحقق این هدف در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ حدود ۵.۵ درصد است. بر این اساس حکم برنامه هفتم پیشرفت مبنی بر ارائه فهرست تمامی تخفیفات، اعتبار مالیاتی، نرخ صفر، معافیت یا بخشودگی و ترجیحات مالیاتی و گمرکی

و میزان درآمد از دست‌رفته دولت، ناشی از موارد مذکور باید در لایحه بودجه منعکس می‌شد که این تکلیف انجام نشده است.

۴- کم‌برآوردی منابع مورد نیاز برای واردات فرآورده‌های نفتی

با توجه به برآورد میزان تقریبی واردات فرآورده در سال ۱۴۰۳ و نرخ تسعیر پیش‌بینی شده برای منابع حاصل از صادرات فرآورده‌های نفتی، به نظر می‌رسد سقف مبلغ در نظر گرفته شده برای تأمین فرآورده به صورت تهاتر با شرکت‌های خارجی و داخلی، کم‌برآوردی دارد. این مسأله باعث اختصاص بخش بیشتری از منابع صادراتی شرکتهای تابعه برای تأمین فرآورده در طول سال می‌شود و در نتیجه به کاهش هرچه بیشتر منابع ریالی بودجه از محل صادرات فرآورده منجر شده و اجرای قانون بودجه را با مشکل مواجه می‌سازد.

۵- عدم پیش‌بینی سازوکارهای لازم برای حذف تشکیلات موازی و غیرضرور

براساس تکالیف مندرج در ماده ۱۰۵ قانون برنامه پنجساله پیشرفت دولت مکلف است با شناسایی و حذف تشکیلات موازی و غیرضرور و عدم تخصیص هرگونه بودجه به فعالیت‌ها و وظایف خارج از مأموریت‌های قانونی و انتقال امور تصدی‌گری غیرحاکمیتی که امکان خرید خدمات آن وجود دارد به بخش خصوصی در سال اول برنامه، کاهش سالانه ۵ درصدی واحدهای سازمانی را اجرایی کند. در واقع هدف‌گذاری این بخش افزایش کیفیت نیروی انسانی دولت و بهره‌مندی از حقوق مکفی و کاهش فعالیت‌ها و تصدی‌گری‌های غیرضرور است که در مجموع بدون افزایش هزینه‌های جاری به افزایش کیفیت خدمت‌رسانی دولت منجر شود.

۶- عدم انطباق و کفایت احکام با قانون برنامه هفتم پیشرفت

به رغم توجه دولت به رعایت احکام قانون برنامه هفتم پیشرفت آثار برخی از احکام قانون مذکور در لایحه دیده نشده است که لازم است در مراحل بعدی بررسی لایحه بودجه مورد توجه قرار گیرد.

پ- جمع‌بندی و ملاحظات:

اعضای کمیسیون تلفیق با علم و اطلاع نسبت به شرایط موجود و توجه به ایجاد ثبات اقتصادی همراه با نگاه به رشد اقتصادی به بررسی لایحه پرداختند. این لایحه به دلیل محدودیت‌های منابع و نیز فشار هزینه و مصارف کشور تأمین‌کننده تمامی خواستها و اهداف قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت نمی‌باشد. دستیابی به رشد ۸ درصدی اقتصاد در سال اول به دلیل عدم تأمین منابع مالی رشد چه از حیث منابع داخلی و نیز منابع خارجی سخت بوده ولی گزارشات دولت و نیز دیگر نهادهای پژوهشی نشان می‌دهد عدد رشد اقتصادی رو به بالا بوده که فعلاً مورد پذیرش قرار گرفته است و مجلس شورای اسلامی باید تمام قوای خود را جهت تأمین منابع مالی بیشتر و آسان‌سازی فعالیتها به کار برده تا رشد اقتصادی پیش‌بینی شده را افزایشی تر کند.

کنترل تورم، محدودسازی رشد نقدینگی از طریق جلوگیری از فشار به پایه پولی، جلوگیری از تقاضای اضافی در مصارف و تسهیلات تکلیفی، جلوگیری از شوک‌های تغییر نرخ پایه تسعیر ارز، تأمین ارز مورد نیاز کالاهای اساسی و دارو در جهت توجه به معیشت مردم، تنظیم رابطه نرخ بهره و بازار سرمایه، متناسب‌سازی انتشار اوراق با دیگر سیاست‌های پولی و مالی و دیگر موارد از این قبیل اگر چه که در لایحه دولت پیش‌بینی شده بود ولی کمیسیون تلفیق باید تلاش کند در این موارد سیاست‌های اصلاحی را تسریع بخشد.

تصویب بودجه در شرایط سخت اقتصاد، زمانی دشوارتر می‌شود که به تعمیق و روند افزایشی ناترازی‌ها در حوزه‌های مهمی چون؛

✓ ناترازی تجاری غیرنفتی

✓ کسری نیاز به ارز ترجیحی نسبت به ارز سهم دولت از منابع نفتی

✓ ناترازی انرژی (سوخت)

✓ و سرانجام ناترازی نظام بانکی توجه شود.

تعدد نرخ‌های ارز، تنوع ارقام بهره‌مند از ارز ترجیحی و فاصله نرخ‌های ارز، منجر به اختلال و دشواری مدیریت تراز تجاری شده است. از یک‌سو صادرکننده تحت فشار و از سوی دیگر به واردات یارانه ضمنی داده می‌شود.

رویکرد دولت در لایحه بودجه با کاهش تعدد نرخ‌های ارز و اصلاح ترجیحی آن (با حفظ ارز ترجیحی) به دلایل فوق باید در ادامه بررسی مورد توجه قرار گیرد.

درخصوص ناترازی انرژی به دلیل عدم اصلاح نظام یارانه شاهد آن هستیم که روز به روز صادرات فرآورده کمتر و واردات آن بیشتر می‌شود.

در این شرایط وضع انضباط بر مصرف و واردات اجتناب‌ناپذیر است، این سیاست با رویکرد کنترل واردات و مدیریت مصرف باید دنبال شود.